

Tema

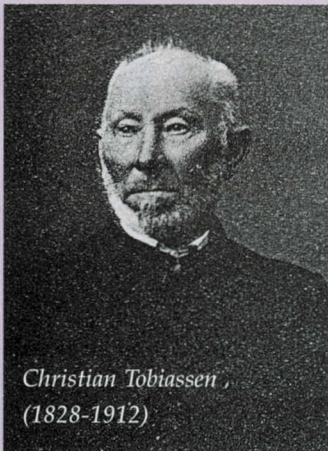
Dansens og musikkens rødder 75

Roskilde-egnens musik og dans

af Per Sørensen

Som i alle andre egne af Danmark har man også tidligere haft et rigt repertoire af gamle danse på Roskilde-egnen.

De ældste, af mig kendte, optegnede dansebeskrivelser af folkedanse i Danmark findes fra egnen, vest for Roskilde, i Gevninge. I byen boede dyrlægen, Christian Tobiassen (1828-1912), som hele sit liv interesserede sig for lokalhistoriske studier, og han lavede mange værdifulde noter, som findes den dag i dag - til glæde for mange forskere.

Christian Tobiassen
(1828-1912)

Allerede i 1853, da han var 25 år, nedskrev han en nodebog¹ med 108 melodier, hvoraf de fleste er danse-melodier. Det specielle er dog, at han til 14 af melodierne optegnede, hvordan dansene skulle udføres. Nogle af beskrivelserne er meget udførlige, andre er kun fragmenter af, hvordan dansen har været.

Se her eksemplet af pardansen Glückstad (det er den samme dans som "Lotte gik", blot med et andet navn):

Da det for de fleste moderne mennesker er umuligt at læse gotisk håndskrift, er der her en oversættelse af dansebeskrivelsen:

I Glückstad dandses den første Tuur som Hopsa eller Skotsk. I den første Halvdel af anden Tuur ballanceres fremad holdende sin Dame som ved første Tuur men ikke dreie

rundt. Det ene Ben (Fod) sættes først frem, den anden bagefter Takten. I den sidste halvdel af anden Tuur rykkes tilbage.

Dette er formentlig den ældste beskrivelse på "Lotte gik"².

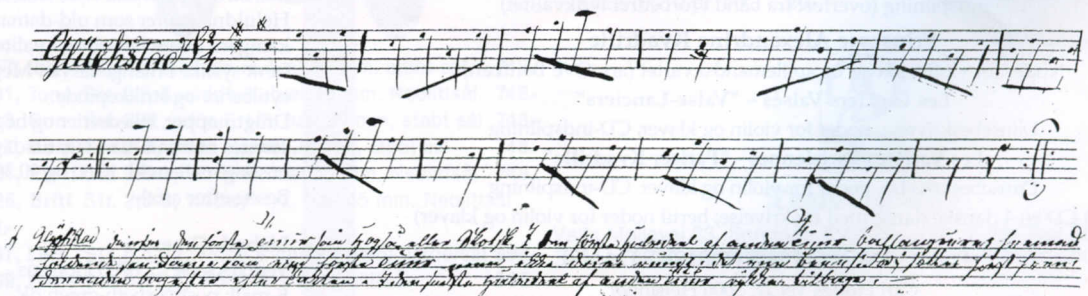
Det er en meget spændende nodebog, og man finder bl.a. en helt anden melodi til "Tosse Marens Totur" end den, vi kender. Hvis I har mulighed for at gå på Internettet, kan man på www.dafo.dk se hele den indscannede nodebog hos Dansk Folkemindesamling.

Den næste danseindsamler på Roskilde-egnen var skolelæreren, Carl Godvin (ca.1875-1934), der i starten af 1900-tallet begyndte at undervise børn fra Roskilde i folkedans. Det blev i løbet af nogle år et meget stort og dygtigt hold, og han begyndte at turnere med denne børnegruppe, når der var sommerferie. Utallige byer i Jylland, på Fyn og Sjælland har haft besøg af folkedansergruppen, og mange rosede omtaler kan læses i avisernes referater at opvisningerne. I 1912 og 1913 rejste Carl Godvin endda rundt i Tyskland med gruppen.

På et tidspunkt begyndte han at interessere sig for Roskilde-egnens gamle danse, og han drog rundt og indsamlede, hvad der stadig kunne findes. I 1917 skrev han en stor artikel³ om dansene, han havde indsamlet, og han gav nogle eksempler på nogle dansebeskrivelser (disse findes i dag i P & P nr. 2).

I artiklen lavede han en opgørelse over, hvilke danse der har været danset på egnen i 1800-tallet blandt almuen, og det var følgende danse:

Turdanse: Drejlsdansen - Engelsk Molevit - Pirrevals - Pigernes Fornøjelse - Fruens Stykke på Løvenborg - Hjerter 2 - Skotsk Kvadrille - Jødeturen - Den dobbelte

Node med
dansebeskrivelse
år 1853

Vejrmølle –
Oksekovs
Belejring –
Hofmands
Dans – Den
enkelte Kæde –
Firtur med
Vals – Firtur
med Vals og
skotsk – Totur
– Seksen – Bøh-
merdans –
Sekstur –
Blomster
Sekstur – Otte

Mands Reel – Stående Totur – Fandango – Firkantet
Pirrevals – Kongens Have – Fiksér Vals (Enkevals, Kære-
stevals) – Skørpinge Firtur – Kontrasejre – Klappfinale –
Hofturen – Halvfemtetur – Fangedans – Tørvedans –
Pudedans.

Pardanse: Vals – Polka – Galopade – Mazurka – Var-
soviana – Sommervals – Hopsa – Slapperjuks – Hertugen
el. Vupti Hans Christian – Skotsk – Fingerpolka – Sko-
magerdansen – Skomagerstykket – Møensk Hopsa – Den
svenske Mazurka – Reel – Dronningedansen – Spadsere-
polka – Tyrolervals – Tyrolerhopsa – Tyrolerpolka el.
Den med Benet – Reseda Polka – Svejtrit – Reinlænder
Hopsa – Reinlænder Polka – Mallebrok – Møllerskotsk –
Den lille Jydske – Norsk Fjeldmarch – Hakkelses-stykket.

De fleste af disse danse kendte Carl Godvin beskrivelsen
på; men desværre var det ikke alle, der blev bevaret for
eftertiden, men kun ca. de halve af dansene.

Han efterlyste også i artiklen mere besked om følgende
danse, som han kun havde hørt omtalt. Det var:
Ungarsk Vals – Figaro – Den hvide Dame – Pelsen –
Fladsokke – Rundtenom – Smutunder – Jomfru Lirken –
Liffes (liflig?) sang – Prinsens Polka (Silderumpen) –
Strippen – Oppesundby Pigestykke.

I 1919 udgav han, sammen med Wilhelm Hansens
Musikforlag, "Sanglege og Folkedanse", hvor der findes
10 gamle sanglege og 21 folkedanse. Af de 21 folkedanse
er der 5 udenlandske danse, som Carl Godvin har over-
sat og taget med i bogen. Som en kuriøsitet kan nævnes,
at **Pommersk Keglekvadrille fra Vestegns-heftet** ikke er
en gammel, dansk almuedans, der har været danset på
vestkysten i 1800-tallet; men den var netop med som en

af de udenlandske i Carl Godvins Dansehefte fra 1919,
og han skrev, at han havde fundet den i Gertrud Meyers:
Volkstänze.

Pommersk Keglekvadrille kom velsagtens med i Vester-
egns-heftet, fordi man troede, at det var en gammel
almuedans; men det var det ikke – den er indført på vest-
kysten af folkedansere efter 1919.

I 1921 var Carl Godvin meget aktiv ved det første Nor-
diske Folkedanserstævne i København, og lidt senere var
hans unge folkedansere med til at starte Hedeboholdet.
Kort derefter mistede han interessen for folkedans, da
han blev en "glødende" radioamatør, og han døde i
1934.

Alle disse mange pionerer fra folkedansens barndom,
der begyndte at indsamle de gamle danse, er vi en stor
tak skyldig, fordi vi har et så righoldigt materiale af
gamle folkedanse og spillemandsstykker. Der findes så
meget materiale hengemt i arkiver, på museer og i private
samlinger, at der er til mange års danseforskning. På
trods af det er det den 75. artikel om "Dansens og musik-
kens rødder", og det er ved at være tiden at stoppe, mens
vi stadig synes, det er sjovt at arbejde med. Da serien
startede, lovede jeg at komme med små dansehistoriske
artikler engang imellem. Det har jeg opfyldt til fulde, idet
der har været en artikel i hvert eneste Hjemstavnsliv de
sidste 7 år. Det har kun kunnet lade sig gøre, fordi der
var andre, der hjalp med at skrive artikler – tak til alle
bidragsydere – herunder en særlig tak til Kjeld Nørgaard
og Ole Skov, der flittigt har skrevet mange, gode artikler.
Sidst, men ikke mindst, skal der lyde en stor tak til alle
jer, der læste artiklerne, og som kom hen til os på stæv-
ner, kurser og lignende og sagde, at det var spændende
læsning – det var det, der drev værket. Det har været
morsomt at forske og skrive om de gamle danse, og vi
skriver sikkert igen på et senere tidspunkt, når der er
noget at skrive om; men nu stopper denne serie om
Dansens og musikkens rødder.

Der kommer dog i de næste 2 Hjemstavnsliv et appen-
diks til "Dansens og musikkens rødder". I november
kommer der en indholdsfortegnelse over alle artiklerne
og i december en kort omtale af de personer, der har skre-
vet artikler til serien.

Kildehenvisning:

- 1 Findes i dansearkivet hos Foreningen til Folkedansens Fremme på
Folkemindesamlingen
- 2 Se mere om "Lotte gik" i "Dansens og musikkens rødder", nr. 35
- 3 Historisk Samfund for Københavns Amt (med Gamle Roskilde Amt),
Årbog 1917